

Records dels bucòlics pasturatges que desapareixen

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Un ofici en perill d'extinció. Martí Badòquio, de Bot, és un dels últims pastors de cabra blanca rasquerana. A l'hivern el seu ramat pastura pels Pesells d'Orta i els Mudefes de Caseres, Bot i Batea, i a l'estiu per la serra de Pàndols

Teòcrit, l'apassionat poeta grec descobridor de la poesia bucòlica, en un dels poemes més recordats, diu: «arriba quan el dolç somni domina, te'n vas quan el dolç somni t'abandona, fuges quan a l'ovella li apareix la canuda lloba...». Inspirava la seva poesia entre paratges majestuosos de la Siracusa nadiua quan els pastors menaven els ramats entre rocams arrodonits per l'erosió, coves i avencs, boscos de pins, matollars invasius, aigües de barrancs encaixats i prats d'herbes suculent. Per ell, el dringar de les esquilles i picarols, el tronar dels gossos que guaiaven els ramats i el tranquil caminar dels pastors, inspiraven la seva poesia de paisatges plens de gràcia, de colors, de contrastes, de substàncies, respirant aire pur i gaudint de la natura, sempre observant indrets d'encants i serenor, fent rimar versos parsimoniosos i harmònics.

Aquella manera de viure de gent dedicada al pasturatge, està en vies d'extinció. Ho he volgut conèixer de primera mà, com ho viu l'únic pastor de cabres blanques de raça «rasquerana» de la Terra Alta i gairebé de tot Catalunya. Es tracta de Martí Badòquio de Bot, de 54 anys, que té el ramat a l'hivern pasturant pels Pesells d'Orta i els Mudefes de Caseres, Bot i Batea, i a l'estiu per la serra de Pàndols, gràcies als drets de pasturatge concedits pels ajuntaments del Pinell i de Gandesa.

Es tracta d'un home savi en el món del caprins. Coneix tots els secrets adquirits durant anys d'ofici per ser pastor de tota la vida com ho foren els seus antecessors, pares i avis, començant com un humil rabadà.

Els cabrits que cria només s'aprofiten per reproduir i no per fer llet, ja que només en disposen a les mamelles per alletar-los. Són preuats animals pràcticament únics, que produeixen una carn de màxima excel·lència i que els venen als quaranta dies de naixement quan pesen uns 8 quilos en viu i uns 4 en net. Només han mamat i la seva qualitat de carn excel·lent esdevé per no ha-

El pastor Martí Badòquio, amb el seu ramat de cabres. FOTO: JOAN REVILLAS

ver menjat res abans de sacrificar-se; ni herbes, ni matollars i, per tant, únicament són «carn de llet», em diu orgullós, Badòquio, amb aires de suficiència.

M'explica que és l'únic pastor de cabres d'aquesta raça, encara que Delmir Prieto del Pinell, en disposa d'un escarot que el complementa amb ovelles i pastura al Port d'Orta. En Badòquio té un ramat d'unes 350 cabres blanques entre forres (unes 320 que les remunta pels masclers en moments oportuns), xots que els separa, gairebé sempre encorralats, per soltar-los quan creu oportú fer criar les femelles. M'explica que li donen molta feina perquè les ha de transhumar d'un terme a un altre per disposar de menjar suficient, encara que quan no plou les ha de complementar alimentant amb farratges, clafolls d'ametles o panís. També, si les basses d'aigua es buiden per manca de pluges cal omplir-les amb cisternes motoritzades per abeurar, i amb el cost dels aliments s'incrementen substancialment els preus de producció.

D'aquesta selecta raça de «carn de llet» als mercats no se'n troba

L'Administració s'hauria de plantejar tenir pastors com Badòquio a cada bosc: les cabres netegen el sotabosc i ajuden a evitar incendis, i la societat podria disposar d'una carn ecològica de proximitat

Malgrat ser un recurs escàs i d'una qualitat excepcional, Badòquio únicament es guanya la vida per Nadal venent a particulars el cabrit de 8 quilos a 80 euros.

Paradoxalment han desaparegut els pastors i la raça que està en perill d'extinció, no és un producte fàcil d'aconseguir. L'òptim de venda hauria de ser tot l'any a 80 euros per animal que un cop net queduen 4 quilos i mig de carn. I com habitualment els ha de vendre a gairebé la meitat de preu, perd diners en l'explotació i hau-

rà de deixar l'ofici malgrat havent-lo exercit durant més de 40 anys. Malauradament com no en coneix d'altre, ja que d'infant el seu pare el va introduir a l'ofici de rabadà, no sabrà on ni com haurà de guanyar-se la vida.

Paradoxa

I d'aquí neix la paradoxa més gran. Aquesta raça de cabres netegen els sota boscos i eviten els incendis forestals. La concessió que té a la serra de Pàndols de 700 hectàrees el seu ramat amb els tres anys que hi porta pasturant, menjant la jonça, el fenàs, els coscolls, les argelagues, les romegueres, les matises, els romers, els ginebres, els cepells, les rames de pi baixes on hi arriben amb la boca... fan la feina natural que colles d'obriers han d'arrabassar-ho amb moto-serres i costos per l'administració molt altes, havent de disposar les deixalles al mateix bosc o haver-les de transportar fora d'ell que incrementen encara més el preu de la seva extracció.

Conseqüentment el que poden fer un ramat de cabres a cost zero, si el pastor pot viure de la se-

va feina, el propietari del bosc ha de pagar un mínim d'una brigada de 15 homes per netejar el bosc, amb les despeses complementàries de la maquinària que ha d'usar i del transport si ha de de treure els residus del lloc. Només el cost de 15 homes costa anualment 225.000 euros.

És incomprensible com l'administració no estudia el cas per evitar els incendis forestals. Només fa un any, els boscos tenien sendes interiors per on podien circular les persones, els caçadors i les salvatges. Avui, sense ramats de bestiar cabrum, ja que les ovelles, no tenen la mateixa capacitat d'aniquilar el sota bosc, s'haurien d'invertir quantitats enormes de diners per evitar els grans focs forestals.

Els pagesos, cada dia abandonen més terres de conreu per manca de rendibilitat, sobretot a les zones de muntanya, i amb pocs anys, creixen els pins i el sota bosc, amb multitud de plantes que provoquen grans incendis. La resposta resulta clara: per què l'administració no disposa a les comarques de muntanya pastors com Martí Badòquio que amb els seus ramats de cabres blanques netejarien els boscos i evitarien incendis? Aquest pastor amb una indemnització de mil euros per mes, que li pagarien la seguretat social i li quedaria un petit subsidi, no tindria necessitat d'abandonar les cabres, seguiria netejant el bosc i la societat disposaria d'una carn excelsa, de proximitat, ecològica i natural. Quants milions no s'estalviaria l'administració amb bombers, amb maquinària per apagar els focs i indemnitzar els pagesos que se'ls arrasa algun conreu? Resulta incomprensible!

Hauriem de ressuscitar algun poeta bucòlic com Teòcrit per fer entendre al departament d'Agricultura i a la Direcció General d'Incendis la necessitat de tenir un Badòquio a cada gran bosc. Al marge dels poetes bucòlics, els costaria molt més barat que pagar bombers i netejadors de boscos, donarien feina a pastors, i produirien carn de gran qualitat.